

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАГЛЯДУ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКІВ УКРАЇНИ
У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ,
ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ**

Башлай С.В.

Зростання міжнародних фінансових ринків та урізноманітнення фінансових інструментів забезпечили банкам ширший доступ до грошових коштів. Водночас ринки продовжують розширювати асортимент нових продуктів і послуг. Ці процеси збільшують ймовірність того, що банк буде втягнутий у реалізацію різного роду протизаконних фінансових схем, опиниться під впливом ризику проведення трансакцій сумнівного характеру.

Сучасні масштаби можливостей тих, хто професійно займається легалізацією (відмиванням) коштів необмежені. Найчастіше різні способи відмивання грошей застосовуються учасниками таких сфер діяльності, як: терористична діяльність, незаконна торгівля зброєю та наркотиками, шахрайство та здирство, торгівля контрабандними та краденими товарами. Основними негативними наслідками цих дій стають: легалізація діяльності кримінальних структур; розвиток корупції в державному секторі та правопорушень в фінансовій сфері; недоотримання державою значної частини податків [1].

Сучасна банківська система намагаючись протистояти «забрудненню» фінансово-грошового механізму такими протизаконними та неетичними операціями як відмивання грошей та фінансування тероризму, постійно вдосконалює методологічні та методичні засади. З метою недопущення участі в операціях легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму в банках розробляються,

постійно оновлюються та реалізуються для забезпечення функціонування внутрішньобанківської системи запобігання відповідні програми здійснення фінансового моніторингу. На сьогоднішній день створені в банках системи протидії охоплюють всі сфери їхньої діяльності, а до реалізацію вимог таких систем залучаються майже всі співробітники. Формуються широкі, багатofункціональні системи з широким спектром завдань та значними повноваженнями. Природно, будь-яка система функціонує тільки за умови чіткої організації, строгої ієрархії, суворого контролю. Відтак, з метою мінімізації ризику необхідно не тільки продумати нормативно-правову базу, але і створити організаційну структуру банку, яка б сприяла виконання вимог документів. Важливо забезпечити багаторівневий контроль за виконанням співробітниками банку вимог внутрішніх документів.

З ускладненням функціонування банківської сфери змінюється й роль регулятора. Згідно положень вітчизняного законодавства суб'єктом державного фінансового моніторингу щодо банків є НБУ [2].

Удосконалення регулювання і нагляду за діяльністю банків у сфері запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму здійснюється з урахуванням міжнародних стандартів, досвіду та практики застосування відповідного законодавства. Міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму здійснюється НБУ за принципом взаємності, згідно відповідних міжнародних угод України з урахуванням рекомендацій та стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), Спеціального експертного комітету Ради Європи з питань оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL), ЄС, Світового банку, МВФ, Егмонтської групи підрозділів фінансових розвідок, ООН.

Національний банк активно закликає банки до запровадження систем фінансового моніторингу, які базуються на забезпеченні виявлення, оцінці та ефективному управлінні ризиками, визначеними стандартом Базельського комітету – «Знай свого клієнта» (Принцип 15).

Важливим елементом політики НБУ щодо запобігання використанню банківської системи для легалізації злочинних доходів і фінансування тероризму є забезпечення прозорості в діяльності банків, недопущення до управління або володіння істотною участю в банках осіб, що не мають бездоганної ділової репутації, та запобігання залученню до капіталів банків коштів, джерела походження яких неможливо встановити [3].

Водночас посилюється нагляд з боку НБУ за результатами впроваджених банками процедур внутрішнього контролю, спрямованих на запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму, у тому числі, шляхом забезпечення спеціалізації інспекторів та введення разом з інспекційними перевітками системи дистанційного контролю за ефективністю здійснення банками заходів з фінансового моніторингу.

Література:

1. Каратаев, М.В. Банковские риски, возникающие при проведении сомнительных операций клиентов / М. В. Каратаев // Банковское дело. – 2010. - № 12. – С. 80-83.

2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму [Електронний документ]:закон України від 28.11.2002 р.№249-IV.– Режим доступу:<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=249-15>.

3. Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання діяльності банків [Електронний документ]:закон України від 15.02.2011 р. № 3024-VI. – Режим доступу :<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3024-17>.